

ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช
EFFECTIVENESS OF DHAMMAYUTTICA NIKAYA SANGKHA'S AFFAIRS
ADMINISTRATION IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก (ฉีดอ้ม) *

Phramaha Adisak Gavesako (Cheed-im)

E-mail: Gavesako.a@gmail.com

กัณตภณ หนูทองแก้ว**

Kantaphon Nuthongkaew

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพระสังฆาธิการผู้มีส่วนในการบริหารคณะสงฆ์แบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 18 รูป ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช และวิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้1) ด้านการปกครอง มีการวางแผนงานรวมถึงมีการกำหนดนโยบายและมีการบริหาร 2) ด้านการศาสนศึกษา มีการจัดตั้งสถานที่เรียนและส่งเสริมการเรียนการสอนต่อพระภิกษุและสามเณร3) ด้านการเผยแผ่ มีการเอาใจใส่ เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งมั่นอยู่ในหลักคำสอนทางพุทธศาสนา 4) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลให้ผู้ที่มีความสนใจได้เข้ามาศึกษาและสามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ 5) ด้านสาธารณสงเคราะห์มีการช่วยเหลือสังคมทั้งความคิด และกำลังทรัพย์ในด้านต่าง ๆ 6) ด้านการสาธารณูปการ มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดและชุมชน เช่น อบรมบรรยายธรรมให้แก่คนในชุมชน มีความสามัคคีกันช่วยกันสอดส่องดูแล อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย

2. ด้านปัญหาและแนวทางแก้ไขประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราชมีดังนี้ 1) ปัญหาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า คณะสงฆ์ธรรมยุตแม้จะมีการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานในการทำงานแล้วก็ตามแต่เป็นการกำหนดนโยบายแบบรูปธรรมมากกว่าการปฏิบัติงาน และการใช้งานบุคลากรก็ไม่ตรงตามกับงานที่ได้รับมอบหมาย ขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ พระสังฆาธิการผู้ปกครองบางท่านไม่มีความรู้ในการบริหารงานคณะสงฆ์อย่างชัดเจน 2) แนวทางแก้ไข ควรมีการวางแผนงานในการทำงานอย่างชัดเจน มีการคัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมเกี่ยวกับงาน ควรมีการแต่งตั้งกรรมการในการทำงานด้านต่าง ๆ ของคณะสงฆ์

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, บริหาร ,กิจการคณะสงฆ์

ABSTRACT

The objectives of this thesis were as follows : 1) To study Effectiveness of Dhammayuttika Nikaya Sangha's Affairs administration in Nakhon Si Thammarat province. 2) To study the problem

* นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลักมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช

and resolution on effectiveness of Dhammayuttika Nikaya Sangha's Affairs administration in Nakhon Si Thammarat province. This is the qualitative research by in-depth interview from eighteen informants with purposive sampling, The instrument for data collection was interview form and data analysis by descriptive content analysis from the respondents.

The results reveal that :

1) The Effectiveness of Dhammayuttika Nikaya Sangha's Affairs administration in Nakhon Si Thammarat province by overviews in six aspects are at very high level, as follows; 1) the aspect of ruling reveals that they have plan and policy for working according to Sangha supreme council. 2) the aspect of religious study reveals that it is so important because of base on learning especially Dhamma and Pali for novice and monk in temple. 3) the aspect of dissemination reveals that they teach people with Buddha's teaching for spread of Dhamma and stable of Buddhism. 4) education welfare reveals that they need for education welfare for living a better life and happy in society. 5) the aspect of public welfare reveals that they help people by teaching and some materials in society. 6) the aspect of public assistant reveals that there are more of activities between temple and community they help each others i.e. training teaching and others equipment facilities for good looking.

2) The problem and resolution on effectiveness of Dhammayuttika Nikaya Sangha's Affairs administration in Nakhon Si Thammarat province. The problem by including for six aspects reveal that the main problem is the abstract of planning and policy, not for good performance, not put the right man on the right job and lack of personel, some of ecclesiastics are not good for administration as well. The resolution by including for six aspects reveal that there should have a plan for working as clear and clear and put the right man on the right job, and there should have a committee for working in each aspects.

Keywords: Effectiveness, administration, Sangha's affairs.

บทนำ

การปกครองคณะสงฆ์ เป็นหลักที่สำคัญ เพราะถ้ามีระบบปกครองที่ดี ศาสนาก็มีความเจริญ มั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดี นั้น จะต้องมียุทธวิธีแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับ การแบ่งงานมอบอำนาจ กระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่างๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐ และจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็น

เกณฑ์ จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ (กรมการศาสนา, 2522, น. 1)

พระสังฆาธิการจึงถือว่าเป็นหัวใจหลัก ในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ ทั้ง ๖ ด้าน คือด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของ ผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้อ

อุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอน เจ้าคณะ พระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการบริหารงานของคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหาร และการจัดการก้าวหน้าไปมากคณะสงฆ์ควรจะได้ใช้ วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการ ของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย

วัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญแก่ประชาชน และสังคมมาตลอดไม่ว่าจะเป็นแหล่งให้ การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินความ การให้คำแนะนำสั่งสอนและปรึกษา สร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้องที่ รวมอยู่ในวัดต่อบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลงตามสภาพความเจริญและการพัฒนาทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบ กิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทออกไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่รับเอาอารยธรรมทางตะวันตก มากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพทำให้บุคคลที่เคยเข้ามาร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดลดลงไป ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและพระสงฆ์กับประชาชนก็ห่างกันขาดการส่งเสริมการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการทำงานบำรุงดูแลรักษาวัด และกิจการในพระพุทธศาสนา

เท่าที่ควรส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษารับรู้หลักธรรมทางศาสนาน้อยลง มีผลให้จริยธรรมในสังคม เสื่อมลง ประกอบกับมีวัดหลายแห่งได้มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านวัตถุ มีการก่อสร้างที่ใหญ่โตสวยงาม ใช้งบประมาณจำนวนมาก ทำให้เกิดความจำเป็นและไม่สอดคล้องกับสภาพชุมชนเศรษฐกิจและการใช้งานเกิดการทาลาย (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2539, น.78) สภาพแวดล้อมของวัด มุ่งหารายได้เข้าวัดมากเกินไป พระสงฆ์ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน รวมทั้งการปฏิบัติและเผยแพร่แก่ประชาชน ทำให้เกิดวิกฤติศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ ใน พระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ ตลอดถึงพุทธศาสนิกชน ได้มีการฟื้นฟูพัฒนา กำหนดแนวทางดำเนินกิจการพระศาสนาให้ มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และช่วยชี้แนวทางที่ถูกต้อง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550, น. 4)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปัจจุบัน ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อให้ เกิดการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้พระสังฆาธิการจำต้องเร่งปรับตัว เพื่อทำงานเชิงรุก เพื่อให้เกิดการกระตุ้นงานคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม โดยเฉพาะพระสังฆาธิการ ผู้มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อาจจะมีเวลาในการดูแลการบริหารได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รวมทั้งอาจทำให้ขาดการ

วางแผนพัฒนา ศาสนวัตถุ และศาสนบุคคล อย่างมีประสิทธิภาพ ในเขตการปกครองของ คณะสงฆ์ธรรมยุตในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด 82 วัด มีการแบ่งเขตการปกครองเป็น 9 อำเภอ 17 ตำบล การจัดระบบหนังสือ ได้ตอบหรือการประสานงานกับเจ้าคณะ ปกครองสงฆ์ก็ไม่สามารถเขียนหนังสือ ราชการได้หรืออาจไม่เข้าใจเรื่องงานเอกสาร ส่งผลให้การรายงานตามระเบียบของคณะสงฆ์ บางอย่างล่าช้าออกไป จึงเป็นภาระของเจ้า คณะปกครองชั้นสูงขึ้นไป ที่จะต้องเอาใจใส่ ดูแลเป็นพิเศษ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ประสิทธิภาพของพระสังฆาธิการในการ บริหารกิจการ คณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัด นครศรีธรรมราช ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระ ธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎมหาเถรสมาคมอย่างไร นำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการ ปกครองที่ครองใจผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนากิจการ บริหาร กิจการ คณะ สงฆ์ จั ง ห วั ด นครศรีธรรมราช ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ต่อไป ทั้งยังเป็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปวางแผน พัฒนากิจการคณะสงฆ์ในภาคอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหาร กิจการ คณะ สงฆ์ ธรรม ยุ ต จั ง ห วั ด นครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางแก้ไขประสิทธิภาพการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัด นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการ บริหารงานกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัด นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม หัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสังฆาธิการ ระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะ อำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ที่จำพรรษาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยประชากรที่ ศึกษาได้จากตำแหน่งพระสังฆาธิการในเขต ปกครอง แบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ดังนั้นรวมทั้งสิ้น จำนวน 18 รูป จากวัดในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวอย่างที่ได้ในการวิจัย ได้จากการสุ่ม ตัวอย่าง แบบโควต้า (quota random sampling) โดยใช้วัดเป็นหน่วยสุ่ม (sampling Unit) ได้ตัวอย่าง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 1 กลุ่มบุคคลเป้าหมาย

ลำดับที่	กลุ่มบุคคลเป้าหมาย	ประชากรกลุ่มเป้าหมาย
1	เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช	1
	เจ้าคณะอำเภอ	4
	เจ้าคณะตำบล	6
	เจ้าอาวาส	7
รวม		18

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะ ขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามรายละเอียด ต่อไปนี้

ลักษณะของเครื่องมือ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสำหรับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือการวิจัย

4. นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างเสร็จเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจสอบและเสนอแนะ

5. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

6. นำเครื่องมือการวิจัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

7. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัย และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์เครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์

2. ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์ และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปถึงเจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ของคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยและ เพื่อทำการสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) เจ้าคณะจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ของคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งบันทึกการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึก และบันทึกเทป

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูลของการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ (Data Grouping) จากนั้นจึงนำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบ บริบท (Content Analysis Technic)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกตามภารกิจการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน เพื่อการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

1. ด้านการปกครอง จากการศึกษาพบว่า การปกครองของคณะสงฆ์ธรรมยุต

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการวางแผนงานในการทำงานรวมถึงมีการกำหนดนโยบายในการทำงาน และมีการบริหารเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคมระเบียบมหาเถรสมาคมกำหนดไว้ แต่การกำหนดนโยบายไม่เป็นรูปธรรม การวางแผนงานไม่ชัดเจน รวมทั้งการใช้บุคลากรไม่ตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุพิน เกษาคุปต์ (2544) ได้กล่าวถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นแนวทางการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจในงานต่าง ๆ ที่เขามีส่วนรับผิดชอบอยู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กรใด ที่ใช้นโยบายการบริหารแบบนี้เป็นการแสดงให้พนักงานได้รู้ว่าฝ่ายบริหารเห็นความสำคัญของพนักงาน ที่มีต่อความสำเร็จขององค์การ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีมีความภูมิใจและรับผิดชอบต่องานอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการจูงใจในการทำงานที่ดีวิธีหนึ่ง

เมื่อคณะสงฆ์ หรือผู้ปกครองสงฆ์ของคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเข้าใจเรื่องปัญหาต่าง ๆ แล้วหาแนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดตรงประเด็นแล้วสามารถรับรู้ปัญหาและวางแผนการดำเนินงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา พระภิกษุและสามเณรปฏิบัติตามอย่างชัดเจนแล้ว ก็จะทำให้การแก้ไขปัญหาให้แก่พระภิกษุและสามเณร ในด้านนี้ได้อย่างชัดเจนแล้วมีประสิทธิภาพดี การทำงานที่จริงจังและมีการแจกงานประสานงานอย่างทั่วกันเข้าใจงานก็

จะทำให้งานมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายหยุด มีฤทธิ์, สมศักดิ์ บุญปู, พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, พระครูโอภาสณนทกิตติ์ และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านการศาสนศึกษา จากการศึกษาพบว่า โดยรวมการศาสนศึกษาเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน หลายวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีมีการจัดตั้งสถานที่เรียนและส่งเสริมการเรียนการสอนต่อพระภิกษุและสามเณรที่สนใจในการเรียนทั้งด้านบาลีและนักธรรม การจัดการศึกษาของวัดในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการบริหารคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านการศึกษาสามารถรักษารูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมที่มุ่งผดุงพระธรรมวินัยและพระพุทธศาสนาโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อีระรัตน์ กิจจาร์ักษ์ (2542) ได้เสนอแนวคิดของสมาคมผู้บริหาร

การศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงานนั้นๆไว้ล่วงหน้า

2. การแสวงหา การกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหากำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

4. การประสานงาน (Co – Ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

5. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานพต นวคุณ และวิชัย แหวนเพชร (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่ความเป็นเลิศของ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส” พบว่า สภาพทั่วไปของการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก รูปแบบการบริหาร กิจการคณะสงฆ์สู่ความเป็นเลิศของ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ประกอบด้วย องค์ประกอบ หลัก 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ตัวแบบ และส่วนที่ 3 การนำไปใช้ และมี องค์ประกอบของรูปแบบประกอบย่อย 7 ซึ่งเป็นไปตาม PESS MODEL

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมให้มีการศึกษา เป็นการสงเคราะห์ประชาชน ด้านการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถที่จะดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลและการช่วยเหลือเกื้อกูลการศึกษาให้ผู้ที่มีความสนใจได้เข้ามาศึกษา และสามารถ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณะสงฆ์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างใหญ่เพื่อที่จะทำให้คณะสงฆ์ได้เป็นที่พึ่งทางใจและด้านอื่นๆ แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539) ได้กล่าวถึงความหมายของการ ปกครองคณะสงฆ์ หรือการบริหารคณะสงฆ์ ตามทัศนะของ พระพุทธศาสนาว่า การปกครอง ตามความหมายในพระพุทธศาสนาเป็นการ ปกครองเพื่อการศึกษา การปกครองและความสงบเรียบร้อยที่เกิดจากการปกครองนั้น มิใช่เป็นจุดหมายในตัว แต่เป็นปัจจัยคือสภาพเอื้อเพื่อช่วย ให้แต่ละบุคคลบรรลุจุดหมายแห่ง

การศึกษาหรือเพื่อเป็นหลักประกันของการศึกษาทั้งสิ้น ถ้าไม่ปกครองด้วยการศึกษาก็ต้องปกครองด้วยอำนาจเมื่อปกครองด้วยอำนาจก็เกิดความรู้สึก ในเชิงปฏิบัติที่เอียงไปในทางที่ขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้ การปกครองแบบใช้อำนาจใช้อำนาจและ จะเน้นการลงโทษมากยิ่งขึ้นตามลำดับไม่ใช่การปกครองแบบพยายามสร้างคนดี แต่เป็นการ ปกครองแบบกำจัดคนเลวนั่นเองและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิสิษฐ์ ภัททจาโร (คำศักดิ์) (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านการปกครองเป็นไปตามกรอบที่ทางมหาเถรสมาคมได้มีการตั้งเอาไว้พร้อมทั้งมีการแบ่งหน้าที่ให้ช่วยกันดูแลความเรียบร้อยในการบริหารงาน ด้านการเผยแผ่ก็ได้ให้ความร่วมมือกันในการทำงานโดยได้มีการนำเอาโครงการต่างๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน คือ โครงการพระธรรมทูต และหมู่บ้านศีล 5 ด้านศาสนศึกษา ได้ให้การสนับสนุนด้านเรื่องของการศึกษาอย่างเต็มที่โดยมีการนำพระสอนศีลธรรมไปช่วยในถ่ายทอดการให้ความรู้ และก็ยังมีวิทยาลัยสงฆ์ลำพูนเป็นตัวต่อยอดในการพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้มีการช่วยสงเคราะห์ให้แก่ พระสงฆ์สามเณร รวมไปถึงเด็กเยาวชนทั้งหลายเป็นอย่างมากในการสงเคราะห์ด้านทุนการศึกษากับอุปกรณ์การเรียน ด้านสาธารณสงเคราะห์มีความร่วมแรงร่วมใจกันเป็นอย่างดีในการช่วยเหลือแก่ผู้ที่

ได้รับความเดือนร้อน โดยมีการตั้งกติกากในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้านสาธารณูปการมีการพัฒนาวัดให้เป็นไปตามหลักประเพณี ล้วนทางภาคเหนือ พร้อมทั้งมีความอดทนสูงในการทำงานแต่ละครั้งที่จะต้องใช้ระยะเวลาของการทำงานที่มีความยาวนาน

2. กลไกการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า พระสังฆาธิการได้มีการนำเอากลไกต่างๆ เข้ามาช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ประกอบด้วย สมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้นำเอากลไกการทำงานอย่างมีระบบ สมรรถนะการบริการที่ดีได้นำเอากลไกการทำงานแบบเชิงรุก สมรรถนะ ความร่วมแรงร่วมใจได้นำเอากลไกการมีส่วนร่วมในการทำงาน สมรรถนะการส่งเสริมความเชี่ยวชาญ ได้นำเอากลไกการมีแผนยุทธศาสตร์ในการทำงาน และสมรรถนะการมีจริยธรรมได้นำเอากลไกการปฏิบัติหน้าที่ไปตามสุจริต เข้ามาช่วยในการทำงาน

3. การเปลี่ยนแปลงในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ทำให้พระสังฆาธิการได้มีการบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบและมีการแบ่งโครงสร้างในการทำงานอย่างชัดเจน โดยมีการทำงานในรูปแบบปฏิบัติการเชิงรุก และมีเอกภาพกับความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างความสุจริตธรรมเป็นไปตามหลักของกฎหมาย พร้อมกับหลักศีลธรรมอันดีงามในการทำงานแต่ละด้านได้

4. ด้านการเผยแผ่ จากการศึกษาพบว่า พระสังฆาธิการเอาใจใส่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการเทศนาสั่งสอนประชาชนโดยทั่วไปเพื่อให้ตั้งมั่นอยู่ในหลักคำสอนในทางพุทธศาสนา เพราะพระสังฆาธิการมีหน้าที่สำคัญในการนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นเลื่อมใสศรัทธาในพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกิต บุญมี, สุวัฒน์ ไกรสกุล, จุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน และแก้วกัญญา เสวกสุริยวงศ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัด สมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89) พิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี เขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาครอยู่ในระดับมากทุกข้อ

5. ด้านการสาธารณูปการ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดและชุมชน เช่น อบรมบรรยายธรรมให้แก่คนในชุมชน ทางคณะสงฆ์แต่ละวัดมีความสามัคคีกันช่วยกันสอดส่องดูแล อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยดูดีเป็นที่น่ามองและช่วยกันซ่อมแซมหากว่าอาคารที่นั้นชำรุดขึ้นมาต้องทำให้มีสภาพที่ เหมือนเดิมดูงามตาเป็นที่น่าศรัทธาของประชาชนที่พบเห็น และดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาในวัดเพื่อพักผ่อน ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดวรณไชย ะมรงค์, ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ และวรวิทย์ จินดาพล (2558, น. 351) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยหลัก ทศพิธราชธรรมในจังหวัดชุมพร” ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการ ปกครอง ส่วนหลักทศพิธราชธรรม โดยรวมอยู่ ในระดับมาก ได้แก่ อวิหิงสา คือ การไม่ เบียดเบียนใคร อวิโรธนะ คือ การไม่ขัดแย้งกับ ใคร ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้น ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการนำหลัก ทศพิธราชธรรมกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า โดยรวมมี ความสัมพันธ์ในทิศทาง เดียวกันทางบวกในระดับสูง ($r = 0.83$) อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อ พิจารณารายด้าน 3 อันดับแรก พบว่า ด้าน การศาสนศึกษา มีความสัมพันธ์มากที่สุด ($r = 0.84$) รองลงมาคือ ด้าน การสาธารณูปการ ($r = 0.80$) และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($r = 0.77$) ตามลำดับ

3. แนวทางที่เหมาะสมในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชุมพร ได้แก่ การ ปกครองคณะสงฆ์ โดยใช้หลักธรรมาธิปไตยที่ เน้นการแต่งตั้งเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะ อำเภอก่อน เป็นต้น ตามลำดับความอาวุโส และมีการกระจายอำนาจในการบริหาร รวมทั้งยึด หลักพระธรรมวินัยของ มหาเถรสมาคม

6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ จาก การศึกษาพบว่า พบว่า พระสงฆ์มีการมีความ เอาใจใส่การพัฒนาวัดให้ เป็นวัดที่สะอาด สะดวกแก่การสัญจร จึงทำถนนภายในวัด

รวมทั้งทางเดินเท้าเพื่อให้มีความสะอาด แก่ผู้ สัญจรไปมาเป็นอย่างมากที่เข้ามาทำกิจกรรม ในวัด เช่น การทำบุญ การฟังเทศน์ หรือมา ติดต่องานในด้านต่าง ๆ ฉะนั้นงานสาธารณ สงเคราะห์ ต้องใช้บทบาทของความเป็นพระ สงฆ์ในการ ช่วยเหลือสังคมทั้งความคิด และกำลังทรัพย์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2538, น. 4) ได้พูดถึงวัดในฝันว่า วัดเป็นแหล่งกลางสำหรับ การเรียนรู้ทาง พระพุทธศาสนา คนไทยเกือบ ทั้งหมดมีเลือดเนื้อเชื้อไขจิตใจอยู่กับ พระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ตั้งแต่เกิด การเป็น พุทธศาสนิกชนกับการเรียนรู้ทาง พระพุทธศาสนาจึงเป็นของคู่กัน คนไทย เรียนรู้ด้วยการเป็นศิษย์วัดเข้าไปรับใช้พระ ศึกษาจนจบธรรมเนียมนิคมประเพณีของพระ โต ขึ้นก็ได้บวชเรียนอยู่ในวัด เมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็ได้ ใช้วัดเป็นที่สงบจิต ค้นหาธรรมเกี่ยวกับชีวิต วัดจึงเป็นศูนย์รวมที่พึ่งทางใจของพระศาสนิก ชนที่สำคัญยิ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาบุญโญ) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาณ พิลาส (อดุลย์ อมโร)” ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำเป็นการที่ผู้นำใช้อิทธิพลใน ความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาใน สถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการและ อำนาจการ โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกัน และกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีศิลปะ หรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่มุ่งใจหรือ ใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ร่วมใจกันดำเนินการ จนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนภาวะผู้นำตาม หลักพระพุทธศาสนานั้น ผู้นำแนวพุทธจะเป็น

ผู้มีหลักธรรมในการเป็นผู้นำ เช่น หลักในการครองตน ด้วยหลักพรหมวิหาร และครองงาน ด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตั้งในงานวิจัยนี้ที่ได้ศึกษาหลักทศุติยาปณิณกรรม 2) พระธรรมภานพิลาส (อดุลย์ อมโร) มีการบริหารจัดการเริ่มต้นจากการวางระเบียบกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันก่อน เป็นผู้นำในการฟื้นฟูสำนักเรียนบาลีขึ้นในวัด เป็นผู้วางแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษา เป็นผู้นำในการจัดตั้งโรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์เป็นแห่งแรก เป็นผู้นำในการจัดตั้งกองทุนนิธิศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาของวัดคูยางและเด็กก่อนเกณฑ์ เป็นผู้เขียนหลักธรรมเตือนใจแก่พุทธศาสนิกชนในโอกาสและวาระต่างๆ และเป็นพระมหาเถระ นักพัฒนา นักคิด นักออกแบบเสนาสนะภายในวัด จัดหมวดหมู่สังฆาวาส พุทธาวาสอย่างเป็นระบบ 3) ภาวะผู้นำในการประยุกต์ใช้หลักทศุติยาปณิณกรรมของพระธรรมภานพิลาส (อดุลย์ อมโร) ในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ พบว่า ด้านการปกครองพระธรรมภานพิลาสเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดนโยบาย ในการปกครองที่มีรูปแบบและวิธีการทำงานที่แน่นอนและชัดเจน มีการกระจายอำนาจการปกครอง การสร้างค่านิยมที่ดี การส่งเสริมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสนับสนุน การทำงานเป็นที่มีการมีความยุติธรรมในการแก้ไขกรณี โดยมุ่งเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพในการทำงาน และก่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะสงฆ์จังหวัดกำแพงเพชร เป็นที่ยอมรับ

ของผู้ได้บังคับบัญชา ด้านศาสนศึกษาพระธรรมภานพิลาสเป็นผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้พระภิกษุและสามเณรได้มีความรู้อย่างแตกฉานเพื่อที่จะได้อบรมสั่งสอนผู้อื่นได้ จึงได้มีการสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้านภาคปริยัติธรรม คือ บาลีและนักธรรมและในระดับอุดมศึกษาและหลักสูตรพัฒนาพระสังฆาธิการ ด้านการเผยแผ่พระธรรมภานพิลาสได้มีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งเน้นการเผยแผ่เชิงรุกและได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เจ้าคณะพระสังฆาธิการ พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองจังหวัดกำแพงเพชรให้มีความสามารถในการสื่อสารและเทคนิควิธีการในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า ด้านการศึกษาสงเคราะห์พระธรรมภานพิลาสสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีโอกาสได้ศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติม เพื่อคุณภาพประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตอันจะเป็นการช่วยรักษาความมั่นคงของชาติ และยังทำให้พระภิกษุสามเณรมีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถจากที่ได้ศึกษานำมาอบรมสั่งสอนแก่เด็ก เยาวชนและประชาชน ด้านการสาธารณูปการพระธรรมภานพิลาสมีนโยบายให้คณะสงฆ์การดูแล รักษาและพัฒนาศาสนสมบัติ รวมถึงอนุรักษ์โบราณสถานและจัดทำแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ และด้านการสาธารณสงเคราะห์พระธรรมภานพิลาสได้ส่งเสริมกิจการสาธารณะประโยชน์ เช่น โครงการวัดช่วยวัด โครงการส่งเงินสมทบทุนมูลนิธิต่างๆ รวมทั้งความสำคัญในการอนุรักษ์ศาสนสถานไว้ให้ชนรุ่นหลังด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการปกครอง ควรมีการชี้แจงกฎระเบียบต่างๆ กับ เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงามของหมู่คณะ

2. ด้านการศึกษา ต้องเร่งสร้างบุคลากรทางการศึกษาและ ส่งเสริมยกย่องผู้เล่าเรียน เพื่อให้เป็นขวัญกำลังใจ โดยเฉพาะการสนับสนุนการจัดตั้งสำนักเรียนศาสนศึกษาประจำ อำเภอขึ้น

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการต้องจัดตั้งทุนการศึกษาสงเคราะห์ และส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ด้านอุปกรณ์การศึกษา โดยให้ถือเป็นข้อกำหนดที่พระสังฆาธิการทุกรูปต้องถือปฏิบัติ

4. ด้านการเผยแผ่ ต้องจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทาง ศาสนาต่างๆ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง เพราะการเผยแผ่ในปัจจุบันยังเป็นเพียงแค่เชิง รับ แต่ยังขาดการเผยแผ่เชิงรุก เพื่อให้เห็นผลชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น

5. ด้านการสาธารณูปการ ควรวางแผนในการก่อสร้างอาคารและเสนาสนะให้เหมาะสม

แก่ความจำเป็น เพื่อไม่ให้เป็นการใช้ทุนทรัพย์มากจนเกินขอบเขต อันจะเป็นตัวฉุดการพัฒนาในด้านอื่นๆ ควรจัดตั้งคณะกรรมการวัดร่วมกับพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อดำเนินการบริหารอย่างเป็นระบบชัดเจน

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรถือเอาใจใส่สนับสนุน และช่วยเหลือพุทธศาสนิกชนผู้เดือดร้อนจากภัยปฏิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งช่วยเหลือชุมชนที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จัดตั้งหน่วยอบรมประจำชุมชน ให้มีผลเป็น รูปธรรม เพราะพระสังฆาธิการยังขาดการติดต่อประสานงานกับชุมชนที่ชัดเจน บทบาทในการ บริหารจึงไม่เด่นชัดเท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดต่างๆ

แหล่งอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2522). *คู่มือครูจริยศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีรรัตน์ กิจจารักษ์. (2542). *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*. เพชรบูรณ์: สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
- ประกิจ บุญมี, สุวัทธิ ไกรสกุล, จุฑาภรณ์ คงรักษักวิน และ แก้วกัญญา เสวกสุริยวงศ์. (2560). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร* (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2538). *จาริกไว้ในพระศาสนา จาริกไว้ในการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา

- พระครูสิทธิวิชโรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาบุญโญ). (2562). *ภาวะผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระธรรมภาวนพิลาส (อดุลย์ อดโร)*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระปลัดวรรณไชย มะยงค์, ศุภณัฐ ทรัพย์นาวัน และวรวิทย์ จินดาพล. (2558). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยหลักทศพิธราชธรรมในจังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี).
- พระมหานพดล นวคุโณ และวิชัย แหวนเพชร. (2560). *รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่ความเป็นเลิศของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส*. (ดุสิตนิพนธ์คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระวิสิษฐ์ ภูทกจาโร (คำศักดิ์) (2560). *การเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สายหยุด มีฤกษ์, สมศักดิ์ บุญปู, พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, พระครูโอภาสนนทกิตติ และพระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน. (2558). *การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรปราการ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). *วัดพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุพินเกษาคุปต์. (2544). *รัฐศาสตร์-การบริหาร : รวมบทความวิชาการ*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.